

Sammanfattning *Summary*

2010 års rödlista är resultatet av mer än 100 experter arbete med att under en tvåårsperiod utvärdera överlevnadsmöjligheterna för 20 800 av Sveriges arter. Utvärderingen baseras helt på Internationella naturvårdsunionens (IUCN:s) kvantitativa rödlistningskriterier, som syftar till att ge en prognos för arternas risk att dö ut från Sverige. Rödlistan är en så långt möjligt objektiv redovisning av tillståndet för Sveriges flora och fauna. I kategoriseringen i rödlistan ingår inga värderingar av hur angeläget det är att bevara eller göra insatser för en viss art, utan analyserna syftar strikt till att kvantifiera utdöenderisken.

År 2010 skulle förlusten av biologisk mångfald ha hejdats enligt det s.k. 2010-målet. Man kan dock konstatera att trots en hel del positiva tecken är förlusten av biologisk mångfald fortsatt omfattande, och fortfarande minskar populationerna av mer än 2 000 rödlistade arter. Det står sålunda helt klart att 2010-målet inte kommer att kunna nås. Det betyder också att Sverige knappast kommer att kunna nå de två första delmålen i miljö kvalitetsmålet *ett rikt växt- och djurliv*.

Antalet arter som nu uppfyller kriterierna att rödlistas är 4 127. Andelen av de bedömda arterna som rödlistas har ökat marginellt sedan 2005, från

The 2010 Swedish Red List is the result of the work of more than 100 experts, who have worked for 2 years evaluating the survival chances of almost 21,000 Swedish species. The evaluations are based entirely upon the International Union for Conservation of Nature (IUCN:s) quantitative Red List Criteria, which aim to give a prognosis for the likelihood that a species will go extinct in Sweden. The Red List is, as far as possible, an objective report of the status of the flora and fauna of Sweden. Within the categories of the Red List, there is no element of how pressing it is to protect a species, the analyses are strictly an assessment of the risk of extinction.

According to the so-called 2010 Biodiversity Target, the loss of biological diversity should have been halted by 2010. However, it can be concluded that despite a number of positive signs, there continues to be a widespread loss of biodiversity, and the population of more than 2,000 red-listed species continues to decline. It is apparent that the 2010 Biodiversity Target is not going to be met. This means that Sweden will also be unable to meet the first two interim targets of the 16th Swedish environmental objective *A rich diversity of plant- and animal life*.

The number of species which now qualify for the Red List is 4,127. The proportion of the assessed spe-

19,3 till 19,8 %. Andelen arter som kategoriseras som hotade, dvs. placeras i någon av kategorierna *Akut hotad*, *Starkt hotad* eller *Sårbar*, uppgår till 9,3 %.

Mycket ny kunskap har tillkommit, vilket har ändrat vissa arters rödlistekategori, ofta till det bättre men i en hel del fall även till det sämre. Det är relativt få kategoriförändringar som beror på en dokumenterat förändrad situation i naturen, men bland dessa kan en del ljusglimtar ses.

Utvecklingen har varit positiv för flera däggdjur, fåglar och groddjur. De fyra stora rovdjuren – varg, björn, järv och lo – har alla fått en bättre situation och därmed lägre rödlistekategori jämfört med 2005, ett resultat av en framgångsrik rovdjursförvaltning under 1990- och 2000-talet. Situationen har under samma period blivit kontinuerligt bättre för flera groddjur till följd av aktivt naturvårdsarbete. I gengäld har en hel del andra arter, inklusive några som fortfarande är relativt vanliga, nu blivit rödlistade p.g.a. kraftiga populationsminskningar. Detta gäller exempelvis ejder, gråtrut, tobisgrissla, drillsnäppa och tornseglare, vilka nu listas i kategorin *Nära hotad*. När det gäller de tre förstnämnda kan förklaringar bl.a. sökas i födobrist, predation av mink och brist på tiamin (vitamin B1).

Situationen för våra fiskar är fortsatt dystert. Sex fiskarter gör entré på rödlistan, bl.a. havskatt (*Starkt hotad*), sjurygg – även kallad stenbit (*Nära hotad*), vitling (*Sårbar*) och lake (*Nära hotad*). Pigg-haj är nu *Akut hotad*. Ålen är fortfarande *Akut hotad* och torsken *Starkt hotad*, trots positiv utveckling i Östersjön för den senare. Det fortsatt höga trålningsstrycket, i kombination med sedimentation och övergödning i haven, slår hårt mot den marina bottenfaunan. Generellt tycks den marina miljön, inklusive Östersjöns brackvatten, vara den miljö som har haft sämst utveckling.

cies which are red-listed has risen marginally since 2005, from 19.3% to 19.8%. The species which are categorised as threatened, i.e., which have met the criteria for the categories *Critically Endangered*, *Endangered* or *Vulnerable*, are equivalent to 9.3%.

A great deal of new knowledge has been generated, which has led to some species changing Red List category, often for the better but in many cases for the worst. There are relatively few category changes that are due to documented changes in the biological status of the species, but amongst these can a few glimmers of light be seen.

Population development has been positive for a number of species of mammals, birds and amphibians. The four big predators – wolf, bear, wolverine and lynx – are all in a better situation, and therefore in a lower Red List category, than they were in 2005. The progress of these four predators is the result of a successful predator management plan during the 1990's and 2000's. The situation has, during the same period, been continuously improving for several amphibians due to active conservation work. On the other hand, a number of other species, including several which are still relatively common have now been red-listed due to strong reduction in their population. This is the case for eider, herring gull, black guillemot, common sandpiper and common swift, which are now listed in the category *Near Threatened*. In the case of the three first species, the explanation can lie partially in a shortage of food, predation from mink and from a deficiency in vitamin B1.

The situation for Swedish fish continues to be gloomy. Six fish species have been added to the Red List, including Atlantic wolfish *Anarhichas lupus* (*Endangered*), lumpfish *Cyclopterus lumpus* (*Near Threatened*), whiting *Merlangius merlangus* (*Vulnerable*) and burbot *Lota lota* (*Near Threatened*). The piked dogfish *Squalus acanthias* and eel are

Utvecklingen för sötvattensarterna har till övervägande del varit positiv under det senaste decenniet, till största delen p.g.a. förbättrad vattenkvalitet och goda naturvårdsåtgärder, inklusive skapande av nya vatten och våtmarker. En snabbt ökande s.k. förbruning (till följd av humusämnen) av många vatten inger dock oro, bl.a. för vissa sötvattensalger. Till de arter som haft en klart negativ utveckling hör flodkräfta, som drabbats hårt av kräftpest och nu kategoriseras som *Akut hotad*.

De varma somrarna under 2000-talet har gynnat en hel del insekter som fjärilar, steklar och hopp-rätvingar. Samtidigt minskar många populationer av i synnerhet fjärilar och steklar till följd av kontinuerligt sämre tillgång på pollen- och nektarproducerande växter, bl.a. på grund av brist på oödslade ängsmarker. Förändringarna i regelsystemet för jordbruksstöd – särskilt i definitionen av betesmarker inom gårdsstödet – har lett till omfattande röjningar av värdefulla träd och buskar i många naturbetesmarker, till förfång för många insekter, svampar och lavar. Kvalitén på de artrika varma, sandiga torrmarkerna fortsätter också att försämrats till följd av igenväxning och exploatering. Likaså är arter knutna till betade strandängar negativt drabbade av att många strandängar antingen betas allt för hårt eller inte alls.

Den accelererande spridningen av svampsjukdomarna almsjuka och askskottsjuka är synnerligen oroande. Angreppen har medfört kraftiga populationsminskningar av värdräden, vilket har lett till att inte bara vresalm (som redan tidigare var listad som *Sårbar*) utan även skogalm (*Sårbar*), lundalm (*Nära hotad*) och ask (*Sårbar*) nu har blivit rödlistade, liksom en rad arter knutna till dessa trädslag. På många håll sågas nyangripna eller t.o.m. fortfarande friska, grova askar ned, trots att detta knap-

Critically Endangered, whilst cod is still *Endangered*, despite a positive trend in the Baltic for the latter species. The continued high pressure from trawling, in combination with the effects of sediment deposition and nutrient leaching into the sea has hit hard on the marine bottom fauna. It appears that the marine environment, including the brackish water of Baltic, is the environment which has suffered the worst development trends.

The development for freshwater species has, on the whole, been positive during the last decade, largely due to improved water quality and good conservation measures, including the creation of new water bodies and wetlands. A rapid rise in humus in many areas of water is a cause of concern for species such as freshwater algae. Amongst freshwater species which have had a negative population trend are European crayfish, which have been hit hard by parasitic fungus, crayfish plague and are now classified as *Critically Endangered*.

The warm summers during the first years of the 20th century have been positive for a large number of insects, such as species of *Lepidoptera*, *Hymenoptera* and *Orthoptera*. At the same time many populations of *Lepidoptera* and *Hymenoptera* are declining. This is due to reduced access to pollen and nectar producing plants because of the deficiency of unfertilized pastures. Changes in the regulations for agricultural subsidies – especially the definition of grazing land within the farm support scheme – have led to major thinning of valuable trees and bushes in many natural grazing systems, to the detriment of many insects, fungi and lichens. The quality of the species rich, sandy dry areas of land continues to deteriorate as a result of a mixture of overgrowth and over exploitation. Similarly, species linked to shore meadow grazing lands have been negatively

past bromsar sjukdomsspridningen men direkt missgynnar de arter som är knutna till trädslaget.

I Norrland avverkas fortfarande betydande arealer av gammal skog med lång kontinuitet, vilket drabbar många svampar, lavar, mossor och vedinsekter. I södra och mellersta Sverige är bland annat igenväxning och förtätning av ädellövskogar ett allvarligt problem för ett stort antal arter som är beroende av mer öppna och betade skogsmiljöer.

Åtgärdsprogrammen för hotade arter, vilka fokuserar på de arter som har så specialiserade levnadssätt eller är utsatta för en sådan påverkan att generella hänsyns- och naturvårdsåtgärder inte hjälper, har varit värdefulla för att bromsa den negativa utvecklingen för ett flertal arter. Det är därför viktigt att åtgärdsprogrammen får fortsätta att genomföras.

Slutligen bör det påpekas att två rödlistekategorier har bytt svensk beteckning. *Near Threatened* heter nu *Nära hotad* (tidigare *Missgynnad*) och *Regionally Extinct* översätts fr.o.m. denna rödlista som *Nationellt utdöd* (tidigare *Försvunnen*). De svenska beteckningarna ansluter därmed närmare till de engelska termerna och våra grannländers benämningar.

affected due to them being either abandoned or overgrazed.

The accelerated spread of the fungal diseases, Dutch elm disease and ash dieback are major causes of concern. Outbreaks have led to falling populations of host trees, which has led to European white elm *Ulmus laevis*, which was already listed as *Vulnerable* being joined on the Red List by Wych elm *U. glabra* (*Vulnerable*), field elm *U. minor* (*Near Threatened*) and ash *Fraxinus excelsior* (*Vulnerable*), along with a series of species that are dependant on these tree species. In many areas, sick or even healthy mature ash trees are being sawn down, despite which it is not slowing the spread of the disease and having severe negative impact on species for which elm is the host.

In Norrland, large areas of old-growth forest are still being felled, which has a negative impact on many species of fungi, lichen, bryophytes and insects that are dependent on that habitat. In southern and central Sweden thickening caused by brushwood in broadleaved forests is a serious problem for a large number of species that are dependent on open, grazed forest environments.

Recovery programmes for threatened species, which focus on species with such a highly specialised lifecycle or under such an unusual threat that general measures and conservation programmes do not help, have aided a number of specialist species. It is therefore important that such programmes are allowed to continue.

Finally, it should be pointed out that two Red List categories have changed their Swedish name. *Near Threatened* is now called *Nära hotad* (earlier *Missgynnad*) and *Regionally Extinct* will from this Red List be translated as *Nationellt utdöd* (previously *Försvunnen*). The Swedish terms will thus have moved closer to the English terms and to those used in neighbouring countries.